

Accountantsverslag

HL Tsamen

Boekjaar 2022

Aan het bestuur van de Werkorganisatie HLTsamen
Hoofdstraat 115
2181 EC Hillegom

Den Haag, 22 juni 2023

Geacht bestuur,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling werkorganisatie HLTsamen (hierna: HLTsamen) te controleren.

Dit accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2022 naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

De opgestelde programmarekening legt ons inziens op een duidelijke manier verantwoording af over de ontwikkelingen in het boekjaar.

Wij danken de medewerkers voor de samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en lichten de inhoud van deze rapportage graag nader aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. S.M. Turenhout RA
Director Audit

Inhoudsopgave

Bestuurlijke
samenvatting

Uitkomsten
jaarrekening-
controle

Rechtmatigheid

Financiële positie

Overige
onderwerpen

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

	Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2022 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid. Inzake de rechtmatigheid zijn wij voornemens een verklaring met beperking af te geven, als gevolg van de bevindingen ten aanzien van de Europese aanbestedingen.
	Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.
	Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2022.
	Op basis van onze werkzaamheden is € 0,8 miljoen aan onrechtmatigheden geconstateerd. Deze onrechtmatigheden bestaan voornamelijk uit geconstateerde onrechtmatigheden bij de controle van EU-aanbestedingen. Deze onrechtmatigheden met betrekking tot EU-aanbestedingen waren reeds bij uw eigen interne controle werkzaamheden geconstateerd.
	Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2022 van HLTsamen voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle

De jaarstukken van uw gemeenschappelijke regeling bestaan uit:

- het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen);
- de jaarrekening;
- bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging d.d. 5 december 2022 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 502.000,--. Deze materialiteit sluit aan op het door uw bestuur vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 511.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€1.533.000
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 25.000

Kernpunten en significante risico's in de controle

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:

- schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- rechtmatigheid van de Europese aanbestedingen;
- WNT-verantwoording;
- onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen inkopen.

Verslaggevingsrichtlijnen

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeenschappelijke regeling heeft gedurende 2022 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling.

Managementinzicht en schattingen

Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

Proces jaarrekeningcontrole

Wij hebben de samenwerking met HLT samen als prettig ervaren. Wij merken dat er stappen zijn gezet ten opzichte van voorgaand jaar. Een belangrijke stap hierin is de verbetering in de aanlevering van onderbouwingen. De controle is hierdoor efficiënter verlopen. De afspraken die wij samen met uw gemeente uit de evaluatie van de jaarrekeningcontrole 2021 hebben geformuleerd zijn dan ook actief opgepakt. Belangrijke resterende verbeteringen zien wij op verbetering in het proces, waaronder de tijdigheid van registratie in de administratie van verplichtingen.

Opdracht, scope en uitkomsten

Fraude risico's en continuïteit

Vanaf boekjaar 2022 dienen wij voor gemeenten verplicht te rapporteren in de controleverklaring over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit. Dit op basis van de gewijzigde beroepsregels voor accountants (NV-COS 700). Ondanks dat dit niet van toepassing is bij HLT, vinden wij het wel belangrijk om hierover te rapporteren in het accountantsverslag.

Hieronder wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controle-aanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht. De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden.

In de controle betrokken werkzaamheden omtrent frauderisico's

- **Risico op doorbreking van de AO/IB door de leiding:** Vanuit onze accountantsregelgeving geldt een specifiek risico op doorbreking van de AO/IB door de leiding. Het management bevindt zich in organisaties in een unieke positie om fraude te plegen, doordat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren.

Bij de HLT-gemeenten hebben wij een corruptierisico aangemaakt inzake ondermijning. Indien er corruptie plaatsvindt bij de gemeenten, is de kans groot dat een medewerker van HLTsamen hierbij betrokken is. Doordat de impact van mogelijke ondermijning toeziet op de gemeenten, zien wij geen verhoogd risico op ondermijning bij HLTsamen.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat de opbrengststroom voornamelijk voortvloeit uit de bijdragen van de deelnemende gemeenten, welke gerelateerd zijn aan de kosten.

Continuïteit

Als onderdeel van de vereisten voor de nieuwe controleverklaring hebben wij ook de continuïteitsveronderstelling getoetst. De financiering van HLTsamen is volledig vanuit de deelnemende gemeenten. Op basis van de huidige overeenkomsten en afspraken met de deelnemende gemeenten, worden de lasten van HLTsamen voldoende gedekt.

Wel constateren wij dat het personeelsverloop relatief hoog is. Met het oog op het bieden van een adequate dienstverlening en het borgen van continuïteit van de organisatie wordt de vrij gevallen formatie tijdelijk ingevuld door externe medewerkers. Dit tijdelijke karakter blijkt in de praktijk steeds langer te duren en dit brengt risico's met zich mee ten aanzien van de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening.

Bevindingen

Bijdragen deelnemende gemeenten en budgetoverhevelingen

Vorig boekjaar hebben wij gerapporteerd dat HLTsamen veel moeite heeft om de bijdrage per onderdeel en per gemeente te specificeren en te onderbouwen. Wij merken op dat er dit jaar een flinke verbetering is gemaakt, echter is dit nog voor verbetering vatbaar.

Wij merken dat het nog veel moeite kost om een aansluiting te maken tussen de bijdragen zoals verantwoord in de jaarrekening van HLTsamen en de geboekte bijdrage in de administratie van de gemeente.

Daarnaast merken wij op dat het inzicht in de administratie van de gemaakte afspraken en de budgetuitputting nog voor verbetering vatbaar is. Een voorbeeld hiervan is de onderbouwing van de budgetoverhevelingen, waarbij aan het eind van het jaar bleek dat budgethouders niet volledig op de hoogte waren van de uitputting van hun budgetten. Voor een deel zijn deze budgetten dan ook overgeheveld naar 2023.

Onderbouwing baten derden

Bij de controle van de baten derden hebben wij geconstateerd dat er niet altijd volledige documentatie aanwezig is, zoals getekende overeenkomsten en prestatieafspraken.

Een voorbeeld hiervan is de bate ISD Bollenstreek, deze zouden in rekening moeten worden gebracht op basis van de daadwerkelijk gemaakte kosten. Echter, is er geen formele afstemming tussen ISD Bollenstreek en HLTsamen, voor het te factureren bedrag. Op basis van de administratie is niet eenduidig vast te stellen wat de werkelijke gemaakte kosten zijn. Hierdoor is de nauwkeurigheid van de facturatie maar beperkt onderbouwd en bestaat het risico dat kosten niet toereikend in rekening worden gebracht.

Wij adviseren de gemaakte afspraken duidelijker na te leven en de registratie in de administratie aan te passen zodat een nacalculatie op basis van werkelijke kosten direct herleidbaar is.

Grondexploitaties

In onze managementletter hebben wij een bevinding gerapporteerd inzake het ontbreken van interne controles of scenarioanalyses op de grondexploitaties. Hierin hebben wij tevens beschreven dat wij dit punt zullen opvolgen bij de jaarrekeningcontrole.

Wij hebben bij de controle van de grondexploitaties geconstateerd dat er een interne controle is ingevuld. Daarnaast hebben wij gemerkt dat de oplevering dit jaar is verbeterd. Hierdoor hebben er minder nagekomen correcties plaatsgevonden op de grondexploitaties. De openstaande bevinding omtrent de verbetering van interne beheersing van grondexploitaties zien wij daardoor als gerealiseerd / afgerond.

Jaarverslag

Jaarverslag

In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2022 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en in voldoende mate toegelicht in de jaarrekening.

WNT

WNT verantwoording

Sinds enkele jaren geldt de Wet normering topinkomens (WNT). Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor HLTsamen zijn het bestuur en de directie als topfunctionaris aangemerkt. De topfunctionarissen zijn onbezoldigd bij HLTsamen, aangezien zij in dienst zijn bij de deelnemende gemeenten.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichting geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeenschappelijke regeling betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Rechtmatigheid

Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen

In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2022 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkoop blijkt dat voor een gemeentelijk inkooptraject met een inkoopwaarde van in totaal € 729 duizend niet de juiste procedure is gevolgd en hebben dit bedrag daarom als rechtmatigheidsfout aangemerkt.

De onrechtmatige aanbesteding vloeit volledig voort uit één automatiserings-overeenkomst. Met betrekking tot het contract merken wij op dat binnen HLTsamen te laat bekend werd dat de looptijd van de overeenkomst af liep, waardoor de kosten in 2022 volledig als onrechtmatig zijn aangemerkt.

De constatering van de onrechtmatigheid is bij uw eigen VIC-werkzaamheden geconstateerd. Wij hebben deze bevinding gecontroleerd en zijn het eens met deze conclusie. Uit de achteraf ingeschakelde juridische second opinion blijkt geen toereikende argumentatie op basis waarvan de rechtmatigheid kan worden vastgesteld.

In het kader van de interne beheersing hebben wij u in onze managementletter reeds geadviseerd over het volledig inrichten van een contractenregister. Bij toepassing van het register, in combinatie met een 'inkoopkalender' voor aflopende contracten, kunnen vergelijkbare onrechtmatigheden worden voorkomen. Wij adviseren om de mogelijkheden hiervoor verder te implementeren.

Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het bestuur.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door de directie een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. De directie stelt uw bestuur voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2022. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Rechtmatigheid

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door het bestuur geautoriseerde kredieten. Wij constateren een aantal kleinere overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten. Wij vragen aandacht voor de beheersing van de overschrijdingen en de tijdige aanvraag van overschrijdingen op investeringsbudgetten. Wij hebben deze overschrijding ter hoogte van € 55 duizend meegenomen in onze foutenevaluatie.

Mutaties in de reserves

De mutaties in de reserves zoals opgenomen in de jaarrekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	Gewijzigde begroting	Jaarrekening	Vershil
Dotaties	0	896	-896
Onttrekkingen	923	923	0
Saldo mutaties in de reserves	-923	-27	-896

Uit onze controle inzake de mutaties in de reserves zijn geen bevindingen voortgekomen.

Financiering

In 2022 heeft uw gemeenschappelijke regeling geen nieuwe langlopende leningen afgesloten

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat HLTsamen zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening.

Oordeel inzake rechtmatigheid

Er hebben zowel in de investeringskredieten en in het niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen onrechtmatigheden voorgedaan. De totale omvang van deze onrechtmatigheden is € 784 duizend. Doordat de omvang groter is dan onze materialiteit, hebben deze bevindingen impact op ons oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid. Aangezien de omvang van de geconstateerde fout tussen de 1% en 3% bevindt zijn wij voornemens een oordeel met beperking te verstrekken ten aanzien van de rechtmatigheid.

Financiële positie

3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.1 Verloop van het eigen vermogen van HLTsamen

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2022 volgens de jaarrekening € 896 duizend (overhevelingsreserve) en had een beginstand van € 923 duizend (overhevelingsreserve). De overhevelingen van voorgaand jaar zijn voor € 511 duizend in 2022 benut en zodoende weer onttrokken uit de overhevelingsreserve.

3.2 Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond nihil. Dit komt door de eerder benoemde dotatie en onttrekking aan de overhevelingsreserve. In de begroting was rekening gehouden met een resultaat van nihil.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt vanaf pagina 29 in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2022 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in uw jaarrekening.

De grootste budgetoverschrijding wordt veroorzaakt door extra inhuur van personeel. Dit komt voornamelijk door de krapte op de markt. Dit wordt ook gecompenseerd doordat de eigen personeelskosten de andere kant een budgetonderschrijding laat zien.

Wij merken daarnaast dat de gerealiseerde lasten (€50,2 mln) van HLTsamen aanzienlijk hoger zijn dan de oorspronkelijke begroting (€41,7 miljoen). De stijging van de lasten zit met name in de personeelskosten, welke van €33 miljoen naar €40 miljoen zijn gestegen. De stijging wordt met name veroorzaakt doordat er meer met ingehuurd personeel is gewerkt. Wij adviseren om het begrotingsproces te optimaliseren en de afspraken inzake extra werkzaamheden met de deelnemende gemeenten te verbeteren. Hierdoor kunnen afwijking van de realisatie ten opzichte van de begroting tijdig worden geconstateerd.

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2022 is gevoerd.

HLTsamen heeft zelf geen weerstandscapaciteit. Er is door het bestuur een Nota Reserves en voorzieningen opgesteld die voorziet in een bestemmingsreserve voor overhevelingen van niet gebruikte budgetten. De effecten zijn verwerkt in de jaarrekening 2022. Doordat er geen algemene reserve is, wordt het volledige voordelige saldo van de gerealiseerde lasten terugbetaald aan de deelnemende gemeenten.

De grootste door HLTsamen geïdentificeerde risico's zijn:

- Vacatures kunnen niet vervuld worden, waardoor er hoge kosten zijn voor inhuur.
- Effecten omgevingswet op organisatie ontwikkeling.
- Het risico dat de organisatie zwaar belast is, en daarmee de werkdruk in sommige gevallen tot verzuim leidt.

Bij het optreden van deze risico's zullen deze gedekt moeten worden uit de bestaande exploitatie of een gevolg hebben voor de bijdrage van de deelnemende gemeenten.

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Sustainability

De Europese Unie heeft één doel, en dat is de gezondheid en het welzijn van de mens verbeteren, door Europa klimaatneutraal te maken en onze natuurlijke habitat te beschermen.

Met een pakket aan maatregelen, de actieplannen die voortvloeien uit de EU Green Deal, beoogt Europa een transitie naar een duurzame en klimaat-neutrale economie. Onder het motto 'No one will be left behind' raken deze maatregelen alle sectoren. Dit vereist integrale verankering van sustainability in bedrijfsvoering en besluitvorming.

Europa vaart een andere koers: vrijblijvendheid is voorbij

Na ruim twee jaar werk en onderhandelingen heeft het Europese Parlement in november 2022 de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aangenomen en inmiddels is deze goedgekeurd door de Europese Raad. De CSRD-rapportage bevat ten minste de volgende informatie:

- Business model en de integratie van sustainability daarin.
- Borging van sustainability in bedrijfsvoering en besluitvorming.
- Strategie en langetermijndoelstellingen die bijdragen aan een duurzame en klimaat neutrale economie.
- Impacts (positief en negatief) van uw organisatie op de maatschappij.
- Risico's en kansen gerelateerd aan klimaat verandering voor uw business model en uw waardeketen.
- Zorgplicht waardeketen (o.a. mensenrechten en milieu-effecten).

De CSRD-rapportage verantwoording zijn vereist voor elke grote onderneming vanaf boekjaar 2025. De verwachting is dat deze richtlijnen niet verplicht zullen zijn voor lokale overheden. Op basis van een voortrekkersrol / voorbeeldfunctie van overheidsorganisatie inzake sustainability wordt echter wel verwacht dat er in de komende jaren steeds meer vrijwillig over dit onderwerp zal worden gerapporteerd. Wij adviseren u om dit onderwerp intern te bespreken en de reikwijdte en informatieverschaffing inzake sustainability rapportage af te stemmen en uw registratie hierop voor te bereiden.

Publieke Managementletter 'Scherp op fraude'

In december 2022 heeft de NBA de Publieke Managementletter 'Scherp op fraude' uitgebracht. Het voorkomen, opsporen en bestrijden van fraude in organisaties is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen. In de PML 'Scherp op Fraude' staan vijf signalen, ieder voorzien van aanbevelingen voor de diverse spelers in de keten, zoals bestuurders, toezichthouders en accountants. Deze signalen zijn:

- Slecht voorbeeld doet slecht volgen.
- Frauderisicoanalyse door het bestuur of directie ontbreekt.
- Meldingen van misstanden verdienen aandacht.
- Fraude overvalt organisaties.
- De accountant is onvoldoende professioneel-kritisch.

De PML is daarmee ook voor u relevant en het is nuttig om hier kennis van te nemen. Fraude is en blijft een belangrijk onderwerp voor ondernemingen en voor onze controle. Op de website van de NBA is de PML te downloaden.

<https://www.nba.nl/globalassets/documenten/bijlagen-nieuwsberichten/2022/scherp-op-fraude.pdf>

Eerder verschenen PML's zijn beschikbaar op: <https://www.nba.nl/themas/kennis-delen-en-pml/publieke-managementletters/>

Wij hebben in onze management letter reeds gerapporteerd over het belang van een (fraude)risicoanalyse. Wij hebben geadviseerd om een nadere invulling aan risicomanagement te geven, waarin geïdentificeerde risico's en hierop genomen maatregelen zichtbaar worden gemaakt. Hierdoor wordt het mogelijk om in rapportages over de beheersing van risico's te rapporteren.

5. Overige onderwerpen

Wet versterking decentrale rekenkamers

Met ingang van 1 januari 2023 treedt voor gemeenten en provincies de wet versterking decentrale rekenkamers in werking. Deze wet is op 31 mei jl. met een ruime meerderheid in de Tweede Kamer aangenomen en op 27 september jl. door de Eerste Kamer als hamerstuk aanvaard.

Zodra de wet in werking treedt per 1 januari 2023 behoudt een verordening die een rekenkamerfunctie regelt (en de benoemingen op die basis) gedurende een jaar haar rechtskracht, dus tot 1 januari 2024. Daarvoor is in de wet versterking decentrale rekenkamers overgangsrecht getroffen. Dit geeft de gemeenteraad gedurende een jaar de gelegenheid om op basis van de nieuwe wet een onafhankelijke rekenkamer (zelfstandig of gemeenschappelijk) in te stellen, de leden te benoemen en de oude verordening in te trekken. Uiterlijk op 1 januari 2024 zal dus in alle gemeenten een onafhankelijke rekenkamer moeten zijn ingesteld, inclusief de benoeming van leden.

Raadsleden die de rekenkamerfunctie uitoefenen, verliezen na intrekking van de verordening dan wel uiterlijk een jaar na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel van rechtswege het lidmaatschap van de rekenkamerfunctie. Ook de externe commissieleden van de rekenkamerfunctie houden dan van rechtswege op lid van de rekenkamerfunctie te zijn. Zij kunnen dan -desgewenst- conform de wet voor 6 jaar benoemd worden in de onafhankelijke rekenkamer.

Rechtmatigheidsverantwoording over 2023 – opvolging van managementletter

In de managementletter 2022 hebben wij gerapporteerd over de beperkte voorbereidingen inzake de rechtmatigheidsverantwoording die vanaf 1 januari 2023 door het college en/of directie moet worden afgegeven.

In 2023 zijn de volgende stappen genomen:

- het Control Framework ingericht en akkoord bevonden;
- het implementatieplan is opgenomen voor 2023, zodat de werkwijze kan worden geïntegreerd in de organisatie en de volgende processen kunnen worden aangepakt.

Wij hebben begrepen dat compliance in toenemende mate wordt gezien als wezenlijk onderdeel van de doorontwikkeling van de organisatie. In dit kader is hier ook een (externe) programmamanager voor aangesteld. Daarnaast zijn ook enkele nieuwe medewerkers aangetrokken.

Op basis van het bovenstaande constateren wij dat HLTsamen aan de slag is gegaan met het realiseren van vorderingen op het gebied van de rechtmatigheidsverantwoording. Tijdens de interim-controle 2023 zullen wij nadrukkelijk toetsen in welke mate de stappen uit het implementatieplan zijn gerealiseerd.

Bijlagen

Bijlage A – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan de directie en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met de directie besproken. De enige ongecorrigeerde controleverschillen die resteren rechtmatigheidsfouten. Aangezien deze fouten niet meer gecorrigeerd kunnen worden, wegen deze fouten direct mee in ons oordeel. Als gevolg hiervan zijn wij voornemens een oordeel met beperking te verstrekken ten aanzien van de rechtmatigheid. Ten aanzien van de getrouwheid hebben wij geen bevindingen, waardoor wij voornemens zijn een goedkeurend oordeel hierbij af te geven.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
EU Aanbestedingsrechtmatigheid	-	729
Onrechtmatige overschrijding investeringskrediet	-	55
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	-	784
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	-	784

Onzekerheden

Er is geen sprake van ongecorrigeerde onzekerheden.

Bijlage B – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts.

Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2021 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Inschakeling van interne / externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van HLTsamen hebben wij vastgesteld dat:

- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Significante schattingsposten

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van HLTsamen betreft de waardering van uw materiële vaste activa.

De directie is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van het bestuur beoordelen wij deze door de directie gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage C – Onafhankelijkheid

Bevestiging van het management

Wij hebben het bestuur ter confirmatie een schriftelijke bevestiging gevraagd en ontvangen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij zijn onafhankelijk van HLTsamen

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- rotatie van externe accountants op de opdracht.

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Schriftelijke bevestigingen

Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie.

Wij hebben de schriftelijke bevestigingen van het management verkregen.

Contactgegevens

S.M. (Stefan) Turenhout Msc RA

Director Audit

s.turenhout@bakertilly.nl

R. (Ruben) Heemskerk Msc RA

Manager Audit

r.heemskerk@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Churchillplein 5D

Postbus 85745

2517 JW Den Haag

070 – 358 90 00

